

ПЕНКОВИ

ИВАН ПЕНКОВ – ЖИВОПИСЕЦЪТ

ФОТОГРАФИЧЕСКИ АЛБУМ ГЕОРГИ & ИВАН ПЕНКОВИ Архив Гипсът V

Как се роди тази книга...

През 2008 година ме потърси Боян – първородния син на известния български художник Иван Пенков с молба да заснема голямо количество творби на баща му. Идеята на Боян, както и на по-малкия му брат Георги, по-известен с името Джони Пенков, бе да се направи голяма книга, в която да бъдат включени максимален брой произведения на именития им баща.

Това име „Джони“ е известно поне на три поколения българи не само заради инженерните му акустични постижения, великолепните артистични филмови прояви, а преди всичко с хумористичните и уместни остри социални позиции изразявани честно през целия си съзнателен живот без да се съобразява с изменящата се политическа конюнктура в държавата.

Но сега към основната тема:

Издирването на картините и събирането им на едно място макар и за кратко време е станало възможно, защото Боян беше намерил прилежно подържан списък съставян систематично през годините от баща му с имената на хората, на които професор Иван Пенков е подарявал, или продавал своите картини.

Тогава направих над двеста репродукции, които предадох в дигитален запис на Боян, а по-късно и на Джони.

Моята задача беше да заснема и обработя изображенията, както и направих, но към тях в последствие се оказа, че липсва нещо много важно – заглавията на произведенията и техните формати. Подробното описание на тези картини, което професор Боян Пенков правеше по време на заснемането за жалост не са били намерени след кончината му.

И двамата братя – Боян и Джони за разлика от пишещия тези редове си бяха поставили задача да систематизират богатия семеен архив, и се погрижат чрез изложби и публикации да подържат семейната памет. Те достойно изпълниха синовния си дълг.

Междувременно Боян и Джони Пенкови вече бяха издали великолепната книга „Последната кибритена клечка“ съдържаща мисли, афоризми и дневник водени от баща им в периода от 1936 до последните му дни през 1957 година. Това са били неговите „терзания“ определени от синовете му в едно изречение: *...това е борбата на един емоционален артист с огнеупорното чиновничество, или както най-точно го определя Александър Балабанов, с „организирана посредственост“.*

В това издание са публикувани графични автопортрети на Иван Пенков, както и портретни скици и фотографии на елитни български интелектуалци от семейния кръг на Пенкови. И тук за първи път споменавам фотографията, защото както е видно тя заема също не малко място в богатата палитра от знания и таланти на този всестранно надарен човек. От части може би влечението и познаването на фотографията може да се каже, че идва от бащата на професор Пенков – Георги, един възрожденец от Казанлък, който освен с книгоиздаване, обществена дейност и просветителство професионално се е занимавал и с фотография (виж „Фотографически албум Пенкови“ във втората част на книгата).

През 2013 година Професор доктор Милена Георгиева публикува една много богато илюстрирана задълбочена книга – изследване, съдържаща увлекателно поднесена важна и смислена информация: „Наздраве маестро! Бохемските часове на Иван Пенков“.

И двете книги, които до сега са ми известни се допълват взаимно (и е много интересно да се четат и разглеждат успоредно). Там съвсем естествено акцентите са поставени върху основните дарования на професор Иван Пенков. И в двете книги извън фокуса на изследванията остава неговият талант да фотографира. Талант може би наследен от баща му.

А именно от него – бащата Георги Пенков до нас са достигнали стъклени негативи носителите на множество фотографски изображения, които са „запомнили“ духът на онази епоха от края на деветнадесети и началото на двадесети век включително и чрез семейните портрети на Пенкови.

След ранната смърт на баща си младия Иван Пенков вече безвъзвратно „заразен“ от фотографията не се разделя с нея до края на дните си през 1957 година...

Той не е единственият художник, който сериозно си служи с фотография в онова време.

Преди петдесет години, когато бях при Златю Бояджиев за да направя неговите портрети, забелязах малкоформатни снимки направени от него на селяни от „Четвъртък пазар“, който се намираше срещу ателието му в Пловдив. Имаше и фотографии на хора от съседните села близо до града. Това бяха композиции от хора и животни, както и много детайли от бита, които в последствие откривахме вплетени в мащабните му композиции.

По същото време в дома на Вера Недкова, който посещавах всяка неделя заедно с родителите си, в една от стаите, превърната в ателие, виждах множество фотографии от довоенна Европа, както и пейзажи от България – предимно от Созопол.

Тези фотографии не бяха просто „документ – регистрация“. Това не бяха обикновени снимки. Те бяха просто свидетелства на преживяното – почувствано, осмислено, изминало пътя от разума и творческата увереност, към сърцето, а от там до платното... Творбите и бяха ясни, лаконични, откровени, свободни, или по-точно освободени, а не пресметнати...

А тези фотографирани свидетелства, за които заговорих в началото безвъзвратно изчезнаха след смъртта на Вера Недкова, когато домът и стана музей...

Цанко Лавренов, използва фотоапарата главно като скицник, от който по-късно се ражда конкретна живописна творба. Тя не рядко е „стъпвала“ върху артистично претворения фотодокумент за да го превърне в изкуство.

През 2006 година заедно с Лаврен Петров – внук на художника направихме цяла изложба в залите на Националната художествена галерия озаглавена „Цанко Лавренов – фотография и живопис“, съставена от конкретните фотографии и родилите се по-късно живописни творби.

Художникът Иван Пенков не се разделя с фотографическия си апарат от най-ранните си младежки години. Камерата е с него на фронта по време на Първата световна война, тя е с него и в Мюнхен и Нюрнберг по време на следването му (от там са останали само няколко стъклени негатива).

Още в края на двадесетте години на миналия век Пенков вече разполага с най-модерните фотоапарати, в които стъклената плака е заменена с филмова лента.

Основните герои на неговите снимки са членовете на семейство и многобройните приятели, които постоянно им гостуват в лятната къща в Панчарево. А те са част от интелектуалния елит на нацията: Годор Боров, Кирил Цонев, Андрей Николов, Борис Стоилов, Александър Балабанов, Никола Михов, Марко Марков, Дечко Узунов...

По време на Втората световна война Иван Пенков се опитва да избяга от катастрофалните събития отново в оазиса на извънградския си дом.

Там намират убежище – духовно и физическо много приятели и колеги, някои от които често дори живеят в дома му. Един от тях е енциклопедиста библиограф професор Никола Михов – Бачо Кольо, който с присъствието си и постоянното общуване със синовете Боян и Джони оставя в тях трайни следи в добиването на богата обща култура и знания за цял живот. Така се ражда и серията от фотографски и живописни портрети на този знаменит човек.

Но според мен най-интересните фотографии, които се раждат в това тревожно време са портретите на местните жители – селяните от Панчарево.

Това са може би най-искрените и хубави фотографии, част от които можете да видите във втората част на тази книга.

Тези портрети са направени непретенциозно, с лекота.

Благодарение на общителния си характер Иван Пенков успява да се доближи без напрежение до своите модели. Той заговоря на техния език и те го приемат като един от тях. Това го могат само някои високо интелигентни хора и той е един от тях.

Когато разглеждаме стилизираните му композиции с хора от двадесетте и тридесетте години на миналия век до момента, когато са били направени фотографските портрети на панчаревците (1940 -1957) неминуемо стигаме до извода, че предходни са стилизираните фигури, а години по-късно (понякога над двадесет), се появяват фотографските им изображения. Те недвусмислено доказват коректната му наблюдателност и виртуозност в създаването на художествените произведения – премислените композиции, в които нищо не е било случайно.

В желанието ми, рано или късно, да бъде осъществена идеята за „голямата“ книга на покойния вече по-голям брат на Джони – професор Боян Пенков, поканих и помолих моя добър приятел изкуствоведът Красимир Илиев свободно да коментира от своя гледна точка богатия изобразителен материал, който бяхме събрали преди години, както и семейния архив съхраняван от потомците на професор Иван Пенков.

За втората част на книгата „Фотографически албум Георги & Иван Пенкови“ Джони Пенков ми даде възможност да разгледам и подбера фотографии, направени от дядо му Георги, а по-късно и от баща му Иван, които по общото ни мнение могат да бъдат полезни за идеята.

Така след богато илюстрираната студия на Красимир Илиев, в албумните части на книгата, която стои пред Вас фотографиите на баща и син Пенкови за първи път стоят равнопоставени до живописата, графиката, стъклописа, мозайките и сценографията на художникът професор Иван Пенков.

Ето така се роди тази книга, която надявам се ще ви достави удоволствие.

Иво Хаджимишев
Март, 2021 година.